

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний авіаційний університет

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

УЗГОДЖЕНО

Декаан ЮФ

І. Сопілко

«14» 09 2019 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

А. Гудманян

«23» 10 2019 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Історія держави і права України»

Галузь знань 08 Право
 Спеціальність: 081 Право
 Освітньо професійна програма: Правознавство
 Освітньо професійна програма: Правове забезпечення митної діяльності

Форма навчання	Семестр	Усього (годин/кредитів ECTS)	Лекції	Практ. заняття	Лабораторні	Самостійна робота	ДЗ / РГР / К	КР / КПр	Форма сем. контролю
Денна:	1	240/8,0	51	68	-	121	1д/з - 1с	-	екзамен 1с
Заочна	1,2	240/8,0	12	12	-	216	1 к - 2 с	-	екзамен 2с

Індекс: РБ-9-081/19-2.1.3

Індекс: РБ-12-081/19-2.1.3

СМЯ НАУ РП 13.01.01-01-2019

Робочу програму навчальної дисципліни «Історія держави і права України» розроблено на основі освітньої програми та робочих навчальних планів № РБ-9-081/19, № РБ-12-081/19 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 081 «Право», освітньо-професійна програма «Правознавство», освітньо-професійна програма «Правове забезпечення митної діяльності» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробила:

доцент кафедри теорії та історії держави і права Славко С.Г. Головка

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри теорії та історії держави і права, протокол № 7 від «28» 08 2019 р.

Завідувач кафедри

І.Л. Бородин І.Л. Бородин

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри спеціальності 081 «Право» (освітньо-професійна програма «Правознавство», освітньо-професійна програма «Правове забезпечення митної діяльності») – кафедри господарського, повітряного та космічного права, протокол № 7 від «25» 08 2019 р.

Завідувач кафедри

С.О. Юлдашев С.О. Юлдашев

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради Юридичного факультету, протокол № 7 від «12» 09 2019 р.

Голова НМРР

В.М. Вишневецький В.М. Вишневецький

ЗМІСТ

сторінка

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1 Заплановані результати	4
1.2. Програма навчальної дисципліни.....	4
2. Зміст навчальної дисципліни	11
2.1. Структура навчальної дисципліни	11
2.2.1. Домашнє завдання	12
2.2.2 Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН)	12
2.3 Перелік питань для підготовки до екзамену.....	12
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	12
3.1. Методи навчання.....	12
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	13
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті.....	13
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	14

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія держави і права України»	Шифр документа	СМЯНАУ РП 13.01.01-01-2019
		стор. 2 з 15	

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Історія держави і права України» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення робочої програми навчальної дисципліни», затвердженої розпорядженнями № 071/роз від 10.07.2019 р., № 088/роз від 16.10.2019 р. та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Заплановані результати

Дана навчальна дисципліна посідає значне місце в системі професійної підготовки, оскільки є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що сприяють формуванню загальноосвітнього світогляду майбутніх юристів.

Метою викладання дисципліни є поглиблення історичних знань майбутніх юристів щодо українського державо- і правотворення; формування національної свідомості, поваги до минулого українського народу і віри в його майбутнє, правової культури.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- формування у студентів відповідної понятійної бази, необхідної для подальшого оволодіння спеціальними та фаховими дисциплінами, зокрема, ґрунтовними знаннями з історії та традицій вітчизняного державотворення, процесів становлення та розвитку його інститутів;
- оволодіння науковим апаратом обробки і аналізу історичних державно-правових документів з метою виявлення особливостей розвитку держави та права України в історичному контексті;
- дослідження ефективних механізмів розвитку вітчизняних держави і права в сучасних умовах у розрізі європейських та світових тенденцій державотворення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути наступні **компетентності**:

- дослідження історичних та документальних джерел з історії держави і права України;
- застосування на практиці знань про історичні засади виникнення та функціонування державно-правових інститутів;
- використання набутих знань для вивчення історичних особливостей та визначення напрямків розвитку вітчизняної держави і права;
- аналізу проблем сучасного державотворення в Україні;
- застосування понятійного апарату дисципліни.

Навчальна дисципліна «Історія держави і права України» є базовою для вивчення юридичних галузевих та спеціальних дисциплін «Історія держави і права зарубіжних країн», «Конституційне право України», «Адміністративне право», «Цивільне право» тощо.

1.2. Програма навчальної дисципліни.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з двох навчальних модулів №1 «Державність і право на території України з найдавніших часів до початку ХХ століття», №2 «Державно-правовий розвиток України в добу відродження національної державності, радянський період та за часів незалежності», кожен з яких є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчального плану, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Модуль 1. «Державність і право на території України з найдавніших часів до початку ХХ століття».

Тема 1.1. Вступ до курсу «Історія держави і права України». Історія держави і права України як наука і навчальна дисципліна. Предмет, мета і завдання курсу. Місце та значення історії держави і права України у системі юридичних та історичних наук. Міжпредметні зв'язки у вивченні історії держави і права України. Функції історії держави і права України. Принципи і

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія держави і права України»	Шифр документа	СМЯНАУ РП 13.01.01-01-2019
		стор. 3 з 15	

методи пізнання історико-правових явищ. Сучасні загальнонаукові та спеціальні методи пізнання і вивчення історії держави і права України, синтез юридичних та історичних методів дослідження. Періодизація навчального курсу. Історіографія та джерела історії держави і права України. Аналіз наукової та навчальної літератури. Значення історичних та правових джерел для вивчення історії держави і права України, їх характеристика.

Тема 1.2. Стародавні держави і право на території України (VII ст. до н. е. – VIII ст. н. е.). Виникнення і розвиток Скіфської рабовласницької держави, її соціально-політичний устрій (VII до н.е. – III ст. н.е.). Джерела та основні риси права Скіфського царства. Грецька колонізація Причорномор'я. Суспільно-політичний устрій і право античних міст-держав (VII до н.е. - IV ст. н.е.). Боспорське царство, його суспільно-політичний устрій і право (V ст. до н.е. – VI ст. н.е.). Походження слов'ян. Ранньослов'янська державність. Суспільно-політичний розвиток східних слов'ян від військово-демократичної організації племен до ранньофеодальної держави. Союзи племен, міжплемінний військово-політичний союз антів “Антське царство” (кінець IV – початок VII ст.). Об'єднання союзів племен і створення союзу союзів слов'янських племен “Русь” (VII ст.).

Тема 1.3. Державний устрій і право Київської Русі та Галицько-Волинської держави (IX – перша половина XIV ст.). Етапи державно-правового розвитку. Теорії походження Київської Русі. Суспільний лад, соціальні стани. Державний устрій. Ранньофеодальна форма правління. Вищі органи влади і управління: великий князь, боярська рада, князівські з'їзди (снєми), народні збори (віче). Зміна порядку успадкування князівської влади, принцип сеньйорату. Десятинна та двірцево-вотчинна системи управління на місцях. Сільська територіальна община (верв). Система “кормління” посадових осіб. Походження національної символіки. Реформи Володимира Великого. Утвердження християнства як загальнодержавної релігії. Церква. Військо. Правління Ярослава Мудрого. Зміцнення міжнародних зв'язків Київської держави. Судові органи. Судовий процес. Правова система. Основні риси та джерела давньоруського права. Розпад Київської Русі: причини і наслідки. Зростання політичного і економічного значення місцевих феодальних центрів. Зростання ролі князівських з'їздів. Боротьба східнослов'янських князівств проти монголо-татарської навали.

Галицько-Волинська держава – спадкоємиця державно-правової традиції Київської Русі та перша національна держава українського народу. Причини занепаду держави. Суспільний лад. Державний лад. Верховна влада князя. Атрибути державної влади: корона, герб, державна печатка, прапор. Дуумвірат. Боярська рада – орган впливу боярської олігархії. Віче. Система двірцево-вотчинного управління. Суд. Військо. Церква. Правова система. Джерела права: звичаєве право, Руська Правда, князівське та церковне законодавство, магдебурзьке право.

Тема 1.4. Державно-політичний устрій і право на українських землях литовсько-польської доби (друга половина XIV – середина XVII ст.). Запорозька Січ, її військово-адміністративний устрій. Литовсько-Руська держава та право (др. пол. XIV – перша пол. XVI ст.). Передумови та процес приєднання українських земель до Великого князівства Литовського та Королівства Польського. Формування Литовсько-Руської держави. Ліквідація автономії українських земель, перетворення їх на воєводства. Державне зближення Великого князівства Литовського і Королівства Польського. Зміни правового статусу українських земель. Литовсько-московські відносини. Суспільний устрій. Державний лад. Найвищі органи влади Великого князівства Литовського. Місцеве управління. Судовий процес. Правова система. Джерела права.

Українські землі під владою Речі Посполитої (др. пол. XVI – перша пол. XVII ст.). Створення Речі Посполитої (Люблінська унія 1569 р.). Берестейська церковна унія (1596 р.) та її вплив на подальшу долю Української держави. Польська експансія на українські землі. Суспільний лад. Центральне управління. Система органів місцевої влади управління. Суд і процес. Основні риси та джерела права.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія держави і права України»	Шифр документа	СМЯНАУ РП 13.01.01-01-2019
		стор. 4 з 15	

Запорозька Січ: військово-адміністративний устрій і право. Причини та умови виникнення українського козацтва. Джерела формування Запорозької Січі. Соціальний склад і правове становище січового козацтва. Етнічний склад козацтва. Адміністративно-територіальний поділ Січі. Кіш, курені, паланки. Категорії населення Запорозької Січі. Система органів військово-адміністративної влади. Правова система. Джерела права. Особливості судового процесу.

Тема 1.5. Українська козацько-гетьманська держава та її право. Українські землі під владою іноземних держав (середина XVII – XVIII ст.).

Держава і право в роки Національно-визвольної війни (1648-1657 рр.). Розбудова, суспільно-політичний та адміністративно-територіальний устрій Української козацько-гетьманської держави Богдана Хмельницького середини XVII ст. Зміни у суспільних відносинах. Формування української феодальної держави, її форма. Органи влади та управління. Місцеве управління. Заснування фінансової системи. Військо. Зовнішня політика. Судова система. Правовий статус Української козацько-гетьманської держави та її народу і форма державно-правових зв'язків України з Московією за договором 1654 р. Правова система. Судовий процес.

Політико-правове становище Гетьманщини у складі Московії. Громадянська війна. Період “Руїни” в Україні та його наслідки. Поділ України на два гетьманства – Лівобережне і Правобережне. Гетьманські статті. Становище українських земель у складі Речі Посполитої, Угорщини та під владою Туреччини. Три поділи Речі Посполитої. Суспільний лад. Державний лад. Полково-сотенна система територіального управління. Судова система. Судова реформа 1760-1763 рр. Органи самодержавного управління Гетьманщиною. Ліквідація Запорозької Січі. Поширення загальноросійської системи управління. Правова система. Джерела і розвиток права. Гетьманські статті. “Пакти і Конституції законів і вольностей Війська Запорозького” П. Орлика (1710 р.). Царське законодавство. Гетьманське законодавство. Кодифікація українського права. Основні риси права. Судовий процес. Система покарань. Суспільно-політичний лад Галичини, Буковини і Закарпаття. Адміністративно-територіальний поділ і органи влади та управління. Західноукраїнські землі у складі Речі Посполитої. Північна Буковина у складі Молдавії (з поч. XIV ст.) та Туреччини (з другої пол. XVI ст.). Закарпаття у складі Угорщини (з XI ст.), Трансільванського князівства (з поч. XIV ст.) та під владою австрійських Габсбургів (з кінця XVII ст.). Судова система. Право.

Тема 1.6. Суспільно-політичний устрій і право українських земель у складі Російської, Австрійської і Австро-Угорської імперій (XIX – початок XX ст.). Наддніпрянська Україна у складі Російської імперії. Криза і розклад феодально-кріпосницької системи Росії. Державно-правові ідеї Кирило-Мефодіївського товариства. Громадівський рух. Загальна характеристика політико-правового розвитку 1900-1917 рр. Початок авіаери в Україні. Суспільний лад. Державний лад. Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської імперії. Центральне управління. Місцеве управління. Реформи 60-80-х років XIX ст. та особливості їх проведення в Україні. Валувський циркуляр 1863 р. Емський указ 1876 р. Контрреформи 1880-1890-х рр. Діяльність Української громади в Державній Думі. Судова система. Судова реформа 1864 р. та особливості її проведення в Україні. Перебудова органів прокуратури і становлення органів адвокатури. Право. Кодифікація права. Надзвичайне законодавство 1905-1907 рр. та періоду I Світової війни.

Західноукраїнські землі у складі Австрії і Австро-Угорщини. Загарбання українських земель Австрією. Утворення коронного краю з центром у Львові. “Руська трійця”, “Русалка Дністрова”, Москвофіли, народовці, радикальний напрямок (Русько-українська радикальна партія, І. Франко). Головна Українська Рада, Союз Визволення України, Українські Січові Стрільці. Суспільно-політичний лад Галичини, Буковини і Закарпаття. Адміністративно-територіальний поділ та органи влади і управління. Революція 1847-1848 рр. Конституція 1848 р. Зміни в політико-правовому становищі українських земель. Головна Руська Рада. Дуалістична монархія. Судова система. Прокуратура. Адвокатура. Право. Заміна польського законодавства на австрійське. Кодифікація австрійського законодавства та його апробація у Галичині.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія держави і права України»	Шифр документа	СМЯНАУ РП 13.01.01-01-2019
		стор. 5 з 15	

Модуль №2 «Державно-правовий розвиток України в добу відродження національної державності, радянський період та за часів незалежності».

Тема 2.1. Держава і право доби Української Центральної Ради.

Суспільно-політичний устрій в Україні після Лютневої буржуазно-демократичної революції в Росії. Утворення Центральної Ради. Всеукраїнський національний конгрес, I Всеукраїнський військовий з'їзд, I Всеукраїнський селянський з'їзд. I, II, III та IV Універсали Центральної Ради. Генеральний секретаріат. I Всеукраїнський з'їзд Рад у Києві і альтернативний I Всеукраїнський з'їзд Рад у Харкові (1917 р.). Українсько-більшовицька війна. Бій під Крутами. Брестський мирний договір. Австро-німецька окупація України. Падіння УЦР. Правовий статус Центральної Ради, Малої Ради, Генерального секретаріату. Реформування судочинства. Самосуди. Створення прокуратури Генерального суду. Зовнішньополітична діяльність. Військо. Законодавча діяльність ЦР. Конституція УНР (1918 р.).

Тема 2.2. Українська держава і право періоду Гетьманату.

Державний переворот 29 квітня 1918 р. Гетьман П. Скоропадський. Проголошення Української держави. «Грамота до всього українського народу», «Закони про тимчасовий державний устрій України» (1918 р.). Гетьман. Рада міністрів. Місцеве управління. Заможні селяни (козацтво). Реформування судової системи. Державний Сенат. Організація прокуратури. Поновлення діяльності адвокатури. Створення нотаріату. Державна варта. Військо. Правова система. Характеристика гетьманського законодавства. Захист права приватної власності. Законодавче забезпечення культури, освіти, військового будівництва. «Закон про обов'язкове навчання української мови і літератури, а також історії та географії України в середніх школах» (1918 р.). Закон Української держави про заснування Української Академії наук (1918 р.). Зречення гетьмана П. Скоропадського від влади (1918 р.).

Тема 2.3. Українська Народна Республіка періоду Директорії.

Створення Директорії як тимчасового революційно-державного органу, його склад і політико-правова платформа. Прихід до влади. «Декларація Української Народної Республіки». Конгрес трудового народу. Акт злуки УНР та ЗУНР (22.01.1919 р.). Універсал Директорії УНР. Універсал Трудового Конгресу України (1919 р.). Формування органів влади і управління. Внутрішня і зовнішня політика Директорії. Друга війна більшовицької Росії проти УНР. Боротьба проти денікінщини в Україні. Українсько-польське воєнно-політичне зближення. Варшавський договір (1920 р.). Ризький мирний договір (1921 р.). Крах Директорії. Державно-правовий статус Директорії. Рада Народних Міністрів. Тенденція переходу до президентсько-парламентської республіки. Закон «Про форму влади на Україні» (1919 р.). Місцеве управління. Судові установи. Законодавча діяльність Директорії. Скасування законів Українського радянського та Російського радянського урядів. Часткове поновлення законодавства УНР. Проект нової Конституції України.

Тема 2.4. Західноукраїнська Народна Республіка та її право.

Створення Української Національної Ради. Маніфест 18 жовтня 1918 р. Проголошення ЗУНР. Акт соборності УНР та ЗУНР. ЗОУНР. Захоплення Румунією Буковини (1918 р.), Угорщиною і Чехословаччиною – Закарпаття (1919 р.). Польсько-українська війна. Причини падіння ЗУНР. Паризька конференція 1923 р. Вищі органи влади ЗУНР. Українська Національна Рада та її органи: Президія, Виділ, Президент. Є. Петрушевич. Державний секретаріат. Місцеві органи влади і управління. Реформування судової системи. Правоохоронні органи. Адвокатура. Прокуратура. Нотаріат. Військова юстиція. Створення Української Галицької армії. Зовнішньополітична діяльність. Правова система. «Тимчасовий основний закон про державну самостійність українських земель колишньої Австро-Угорської монархії» (1918 р.). Застосування австрійського законодавства у галузях цивільного, кримінального і процесуального права.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія держави і права України»	Шифр документа	СМЯНАУ РП 13.01.01-01-2019
		стор. 6 з 15	

Тема 2.5. Державність і право західноукраїнських земель між двома світовими війнами.

Східна Галичина і Західна Волинь під владою Польщі. Східна Малопольща (Польща “Б”). Адміністративно-територіальний поділ. Органи влади. Жандармерія. Поліцейський апарат. Заборона української мови в державних і самоврядних органах і установах (1924 р.). Полонізація. Наступ на православну і греко-католицьку церкву. Пацифікація (вересень 1930 р.). Діяльність екзильного уряду на чолі з Є. Петрушевичем. Передача Радою послів країн Антанти західноукраїнських земель до складу Польщі. Українське національне-демократичне об'єднання (УНДО) та Українська парламентська репрезентація (УПР) в парламенті. Українська Військова Організація (УВО) 1920 р. Об'єднання Групи української національної молоді та Легії українських націоналістів в Союз організацій українських націоналістів (1927 р.). Створення ОУН на чолі з Є. Коновальцем (1929 р.) та боротьба проти польського окупаційного режиму.

Північна Буковина і Бессарабія у складі Румунії. Буковинська делегація Української Національної Ради. Румунська Національна Рада (1918 р.). Генеральний конгрес в Чернівцях і приєднання Буковини до Румунії (1918 р.). Сен-Жерменський (вересень 1919 р.) і Севрський (серпень 1920 р.) мирні договори щодо Буковини і Бессарабії відповідно. Конституція Румунії 1923 р. Адміністративно-територіальний поділ. Заборона української мови в освіті, судах, адміністративних органах, церкві. Румунізація. Українці-рутани. Встановлення фашистського режиму управління в румунській державі.

Закарпатська Україна під владою Чехословаччини. Цивільне управління. Адміністрація жуп, окружні управління, нотарські (сільські) управи. Генеральний статут про організацію та адміністрацію Підкарпатської Русі (листопад 1919 р.): Тимчасова автономна директорія, сейм. Мюнхенська угода 1938 р. Створення автономного підкарпатського уряду: проугорського на чолі з А. Бродієм та на чолі з А. Волошиним (1938 р.). Окупація Угорщиною частини Закарпаття (1938 р.). Підкарпатська Русь – автономний край. Карпатська Україна – нова офіційна назва краю (1938 р.). Формування уряду Карпатської України на чолі з А. Волошиним. Проголошення незалежності Карпатської України (1939 р.).

Тема 2.6. Радянська державність і право в Україні в довоєнний період (1917-1939 рр.).

Становлення радянської державності і права в Україні (1917-1920 рр.). Поширення радянської влади в Україні. Ради робітничих, солдатських і селянських депутатів. Створення збройних формувань Червоної гвардії. I Всеукраїнський з'їзд Рад у Харкові. Проголошення України республікою Рад. Українська соціалістична радянська республіка (УСРР). Рада Народних Комісарів УСРР. Перша Конституція УСРР. Політика “воєнного комунізму”. Декрет ВЦВК про військовий союз радянських республік Росії, України, Латвії, Литви, Білорусії для боротьби проти імперіалістів (1919 р.). Органи управління народним господарством. Трудові армії. Судові органи УСРР. Всеукраїнська надзвичайна комісія по боротьбі з контрреволюцією. Робітничі міліції. Становлення радянського права. Джерела. Рецепція законодавства РСФРР. Судочинство.

Державно-правовий розвиток УСРР в умовах НЕПу (1921-1929 рр.). Особливості проведення НЕПу в Україні. Українська економічна рада. Відомства галузевого управління. Голод 1921-1923 рр., причини і наслідки. Радянська політика українізації (коренізації): суть, наслідки, причини згорання. Розвиток цивільної авіації в 20-х роках. Державно-правове положення України за договором про утворення СРСР (1922 р.) та Конституцією СРСР 1924 р. Конституція УСРР в редакції 1925 р., Конституція УСРР 1929 р. Правовий і фактичний статус вищих органів влади і управління. Система органів галузевого державного управління. Місцеві органи влади. Адміністративно-територіальна реформа (1922-1925 рр.). Молдавська АСРР у складі УСРР. Зміни у системі вищих і місцевих органів влади і державного управління. Судові та правоохоронні органи. Розвиток пенітенціарної системи в радянській Україні. Перша кодифікація радянського права в Україні. Основні риси права УСРР.

Державний механізм та основні риси права України періоду тоталітаризму (1929-1939 рр.). Розвиток законодавчого забезпечення цивільної авіації в 1930-х роках. Київський авіацій-

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія держави і права України»	Шифр документа	СМЯНАУ РП 13.01.01-01-2019
		стор. 7 з 15	

ний інститут цивільного повітряного флоту (1933 р.). Деформація державно-політичної системи. Розвиток командно-адміністративної системи управління. Посилення партійної диктатури в усіх галузях державного, господарського і соціально-культурного будівництва. Форсування темпів індустріалізації та її наслідки. Примусова колективізація сільського господарства: причини та наслідки. Голодомор 1932-1933 рр. Вищі органи влади і управління. Місцеві органи влади. Адміністративно-територіальна реформа. Військо. Судова система та позасудові репресивні органи. Джерела права. Конституція СРСР 1936 р. і Конституція УРСР 1937 р. Масові репресії в Україні.

Тема 2.7. Державно-правовий статус України в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.). Вхідноукраїнських територій до складу УРСР.

Пакт Ріббентропа-Молотова про розподіл сфер впливу в Європі (1939 р.). Початок Другої світової війни. Приєднання західноукраїнських земель до УРСР. Західна Волинь, Східна Галичина, Північна Буковина та Бессарабія. Новий адміністративно-територіальний поділ, державне будівництво та масові репресії у західних областях УРСР. Заходи радянської влади. Початок радянсько-німецької війни. Перебудова державного механізму. Надзвичайні органи влади та управління. ДКО. Ставка Верховного головнокомандувача. Місцеві органи влади. Реорганізація органів суду і прокуратури. Військові трибунали. Окупаційний режим. Діяльність ОУН-УПА. Акт відновлення Української держави (1941 р.). Утворення Української Національної Ради в Києві (жовтень 1941р.). Новий адміністративно-територіальний поділ. Партизанський і підпільний рух. Відновлення радянської влади в Україні після звільнення. Розширення прав республіки у міжнародних відносинах і оборонній сфері. Возз'єднання Закарпатської України з УРСР (1945 р.). Правова система УРСР в умовах війни. Надзвичайне законодавство.

Тема 2.8. Державно-правовий розвиток УРСР у повоєнні роки (1945-1991 рр.).

Держава і право УРСР у повоєнні роки та період десталінізації (1945-1964 рр.). Відбудова народного господарства. Членство України в ООН і розширення міжнародних зв'язків. Державний лад. Ліквідація надзвичайних і відновлення конституційних органів влади. Уточнення державних кордонів України в межах СРСР. Діяльність ОУН-УПА. Сталінські репресії. Операція "Вісла". Ліквідація УГКЦ. Правові засади входження Кримської області до складу УРСР. Голод 1946-1947 рр. Боротьба режиму з "націоналізмом" і "космополітизмом". Українці в таборах ГУЛАГу. Початок "відлиги". XX з'їзд КПРС. Постанова ЦК КПРС "Про подолання культу особи та його наслідків" (лютий 1956 р.). Розширення компетенції республіканських органів управління. Реформування судових і правоохоронних органів. КДБ при Раді Міністрів СРСР та його органи в Україні. Реорганізація судів та органів внутрішніх справ. Народні дружини. Початок реабілітації жертв сталінських репресій. Зародження руху "шістдесятників". Правова система. Початок нової кодифікації загальносоюзного і республіканського законодавства.

Розвиток держави та кодифікація права України періоду неототалітаризму (1964-1985 рр.). Державно-політичний устрій. Зміна партійного керівництва СРСР (жовтень 1964 р.) і політичного курсу. Український правозахисний і дисидентський рух, форми спротиву. Українська Гельсінська Група. Поглиблення економічної кризи. Спроби економічних реорганізацій. Доктрина "загальнонародної держави". Авторитарна командно-адміністративна система управління та її вплив на суспільно-політичне життя. Конституція СРСР 1977 р. Конституція УРСР 1978 р. Правові основи діяльності вищих органів влади та управління. Судові та правоохоронні органи. Судова система УРСР. Органи прокуратури. Адвокатура. Нотаріат. Органи внутрішніх справ. Основні риси права. Продовження кодифікації законодавства.

Державно-правовий розвиток УРСР в період перебудови (1985-1991 рр.). Перебудова в Україні: причини, суть, наслідки. Реформування політичної системи. Демократизація суспільно-політичного життя. Виникнення багатопартійності. Реформа державного апарату. Комітет конституційного нагляду СРСР. Зміни у державному статусі УРСР. Закон УРСР "Про зміни і доповнення Конституції Української РСР" (1989 р.). Демократизація виборчої системи. Діяль-

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія держави і права України»	Шифр документа	СМЯНАУ РП 13.01.01-01-2019
		стор. 8 з 15	

ність Верховної Ради УРСР у парламентському режимі. Декларація про державний суверенітет України (16.07.1990 р.). Закон “Про зміни і доповнення Конституції Української РСР” (1990 р.). Кабінет Міністрів УРСР. Запровадження інституту Президента УРСР. Створення Автономної Республіки Крим. Місцеві органи влади і управління. Зміни в судовій системі.

Тема 2.9. Відродження та розбудова незалежної Української держави.

Держава і право України на сучасному етапі. Акт проголошення Верховною Радою УРСР незалежності України (1991 р.). Законодавче оформлення створення незалежної Української держави. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. Всенародні вибори Президента України. Введення державної символіки України. Грошова реформа і введення національної грошової одиниці – гривні (вересень 1996 р.). Україна в системі міжнародних відносин. Україна і Співдружність Незалежних Держав (СНД). Міжнародне визнання незалежності України. Прийняття Верховною Радою України “Основних напрямків зовнішньої політики України” (липень 1993 р.). Західний напрям (Нарада з безпеки і співробітництва в Європі, Рада Європи, Європейський Союз). Україно-російські та україно-американські відносини. Інтеграція у міжнародні економічні та фінансові структури. Вступ України до СОТ (2008 р.). Україна – учасниця Конвенції про міжнародну цивільну авіацію 1944 р. (ІКАО) з 1992 р. Приєднання України до Договору щодо нерозповсюдження ядерної зброї (1994 р.). Участь України в миротворчих заходах ООН. Україна і НАТО. Приєднання України до програми співробітництва з НАТО “Партнерство заради миру” (1994 р.). Підписання Україною Хартії про особливе партнерство між Україною і НАТО (1997 р.). Конституційний процес. Прийняття Конституції України (1996 р.). Всеукраїнський референдум (квітень 2000 р.). Конституційна реформа. Вибори до Верховної Ради України та місцевих Рад народних депутатів. Вибори Президента України. Адміністрація (Секретаріат 2005-2010 рр., Офіс з 2019 р.) Президента України. Верховна Рада України. Кабінет Міністрів України. Створення Державної адміністрації авіаційного транспорту України і Міністерства транспорту України (1992 р.). Місцеве самоврядування. Національне агентство з питань запобігання корупції (2015 р.).

Тема 2.10. Реформування судових і правоохоронних органів на сучасному етапі. Збройні Сили України.

Реформування судової системи. Закон України “Про судоустрій України” (07.02.2002 р.). Конституційний Суд. Верховний Суд України (1991-2017 рр.). Верховний Суд (з 2017 р.). Вищий антикорупційний суд України (2018 р.). Правоохоронні органи суверенної України. Служба безпеки України (1992 р.). Генеральна прокуратура України (1991 р.). Прокуратура. Спеціалізована антикорупційна прокуратура (2015 р.). Міліція. Національна поліція України. Національне антикорупційне бюро України (2015 р.), обов’язки, права, підслідність. Адвокатура. Нотаріат. Національна гвардія України (1991-2000, з 2014 р.). Розбудова Збройних Сил України. Закони України “Про Збройні Сили України” (1991 р.), “Про державний кордон України” і “Про прикордонні війська України” (1991 р.). Реформування української армії.

Тема 2.11. Формування національної правової системи в незалежній Україні.

Правова система. Конституційне право. Закони України Конституційний Договір між Президентом і Верховною Радою. Конституція України (1996 р.). Зміни в цивільному законодавстві. Господарське право, трудове право. Система національного законодавства про освіту. Кримінальне право. Зміни у кримінально-процесуальному і кримінально-виконавчому праві. Повітряне право. Космічне право.

Присвоєння статусу “Національного” Київському міжнародному університету цивільної авіації – НАУ (11.09.2000 р.). Створення Юридичного факультету (2001 р.). Інститут повітряного і космічного права (2003 р.). Юридичний інститут “Інститут повітряного і космічного права” (2007 р.), Інститут повітряного і космічного права та масових комунікацій (2009 р.). Юридичний інститут НАУ (2010 р.), Навчально-науковий Юридичний інститут (2015 р.), Юридичний факультет (2019 р.).

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни.

№ п/п	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)							
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
		Усього	Лекції	Практ. заняття	СРС	Усього	Лекції	Практ. заняття	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль №1 «Державність і право на території України з найдавніших часів до початку XX століття»									
1.1	Вступ до навчального курсу «Історія держави і права України»	1 семестр				1 семестр			
		7	2	2	3	8	1	–	7
1.2	Стародавні держави і право на території України (VII ст. до н. е. – VIII ст. н. е.)	7	2	2	3	8	1	–	7
1.3	Державний устрій і право Київської Русі та Галицько-Волинської держави (IX – перша половина XIV ст.)	18	2 2	2 2	8	11	2	2	7
1.4	Державно-політичний устрій і право на українських землях литовсько-польської доби (друга половина XIV – середина XVII ст.). Запорозька Січ, її військово-адміністративний устрій	18	2 2	2 2	8	9	–	2	7
1.5	Українська козацько-гетьманська держава та її право. Українські землі під владою іноземних держав (сер. XVII – XVIII ст.)	18	2 2	2 2	8	8	–	–	8
1.6	Суспільно-політичний устрій і право українських земель у складі Російської, Австрійської і Австро-Угорської імперій (XIX – початок XX ст.)	18	2 2	2 2	8	8	–	–	8
1.7	Модульна контрольна робота №1	12	–	2	10	-	-	-	-
Усього за модулем №1		98	20	30	48	52	4	4	44
Модуль №2 «Державно-правовий розвиток України в добу відродження національної державності, радянський період та за часів незалежності»									
2.1	Держава і право доби Української Центральної Ради	1 семестр				1 семестр			
		11	2	2 2	5	8	1	–	7
2.2	Українська держава і право періоду Гетьманату	7	2	2	3	8	1	–	7
2.3	Українська Народна Республіка періоду Директорії	7	2	2	3	8	–	1	7
2.4	Західноукраїнська Народна Республіка та її право	7	2	2	3	8	–	1	7
2.5	Державність і право західноукраїнських земель між двома світовими війнами.	7	2	2	3	8	–	–	8
2.6	Радянська державність і право в Україні в довоєнний період (1917-1939 рр.)	14	2 2	2 2	6	2 семестр			
						22	1	–	21

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2.7	Державно-правовий статус України в роки Другої світової війни. Входження західно-українських територій до складу УРСР.	7	2	2	3	24	1	2	21
2.8	Державно-правовий розвиток УРСР у повоєнні роки (1945-1991 рр.)	14	2 2	2 2	6	22	–	–	22
2.9.	Відродження та розбудова незалежної Української держави.	18	2 2	2 2	8	26	2	2	22
2.10	Реформування судових і правоохоронних органів на сучасному етапі. Збройні сили України	16	2 2	2 2	8	23	1	1	21
2.11	Формування національної правової системи в незалежній Україні	14	2 1	2 2	7	23	1	1	21
2.12	Виконання домашнього завдання, контрольної (домашньої) роботи.	8	–	–	8	8	–	–	8
2.13	Модульна контрольна робота №2	12	–	2	10	-	-	-	-
Усього за модулем №2		142	31	38	73	188	8	8	172
Усього за навчальною дисципліною		240	51	68	121	240	12	12	216

2.2.1. Домашнє завдання .

Домашнє завдання (ДЗ) з дисципліни виконується з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни.

Завдання ДЗ полягає у вивченні та засвоєнні ґрунтовних знань з історії та традицій вітчизняного державо- і правотворення.

Виконання, оформлення та захист ДЗ здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій. Час, потрібний для виконання ДЗ – до 8 годин самостійної роботи.

2.2.2. Завдання на контрольну (домашню) роботу.

Контрольна (домашня) робота з дисципліни виконується у другому семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь студента при вивченні дисципліни.

Теми рефератів та завдання для виконання практичної частини контрольної (домашньої) роботи здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій, розроблених провідними викладачами кафедри.

Час, потрібний для виконання контрольної складає 8 годин самостійної роботи.

2.3. Перелік питань для підготовки до екзамену.

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до екзамену, розробляються провідними викладачами та затверджуються протоколом засідання кафедри та доводяться до відома студентів.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод;
- метод проблемного викладу;
- репродуктивний метод;
- метод малих груп;
- сократівський метод;
- дослідницький метод.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія держави і права України»	Шифр документа	СМЯНАУ РП 13.01.01-01-2019
		стор. 11 з 15	

Реалізація цих методів здійснюється при проведенні лекцій, практичних занять, самостійному виконанні домашнього завдання та контрольної (домашньої) роботи, роботі з навчальною літературою.

3.2. Рекомендована література

Базова література

- 3.2.1. Іванов В.М. Історія держави і права України: Підручник/ В.М. Іванов. – К.: КУП НАНУ, 2013. – 892 с.
- 3.2.2. Історія держави і права України: Підручник / За ред. А.С. Чайковського. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.
- 3.2.3. Історія держави і права України: підручник / За ред. В.Д. Гончаренка. – Харків: Право, 2013. – 704 с.
- 3.2.4. Кульчицький В.С. Історія держави і права України: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В.С. Кульчицький, Б.Д. Тищик. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2006. – 624 с.
- 3.2.5. Музиченко П.П. Історія держави і права України: Навч. посіб./ П.П. Музиченко.– К.: Т-во «Знання», 2006. – 437 с.
- 3.2.6. Терлюк І.Я. Історія держави і права України: Навч. посіб. / І.Я. Терлюк. – К.: Атіка, 2018. – 772 с.
- 3.2.7. Трофанчук Г.І. Історія держави та права України: навч. посіб. – К.: Юрінком Інтер, 2017. – 568 с.

Допоміжна література

- 3.2.8. Антологія української юридичної думки: В 10 т./ За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: Вид. Дім «Юридична книга», 2002-2005.
- 3.2.9. Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. – 992 с.
- 3.2.10. Мироненко О.М. Українське державотворення: Словник-довідник / О.М. Мироненко, Ю.І. Римаренко, І.Б. Усенко, В.А. Чехович. – К.: Либідь, 1997. – 560 с.
- 3.2.11. Про правові основи держави: збірник законів. – Х.: ПП «Ігвіні», 2005. – 416 с.
- 3.2.12. Хрестоматія з історії держави і права України: Навч. посіб./ Уклад. В.Д. Гончаренко, О.Д. Святоцький. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2003. – 800 с.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 3.3.1. <http://www.rada.gov.ua>
- 3.3.2. <http://www.zakon.rada.gov.ua>
- 3.3.3. Методичні розробки кафедри (в електронному вигляді).

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія держави і права України»	Шифр документа	СМЯНАУ РП 13.01.01-01-2019
		стор. 12 з 15	

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕН-ТОМ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ.

4.1. Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл.4.1.

Таблиця 4.1

Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів		
	Денна форма навчання		Заочна форма навчання
	1 семестр		
	Модуль №1	Модуль №2	Модуль №1, №2
Відповіді на практичних заняттях (для ЗФН з урахуванням виконання завдань, отриманих під час настановної сесії)	5	5	5бх2=10
			2 семестр
			5бх4=20
Ведення робочого зошита	5	5	-
Виконання завдань експрес-контролю	5	-	8
Виконання та захист домашнього завдання, контрольної (домашньої) роботи	-	5	22
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1, №2 студент має набрати не менше</i>	9 балів		-
Виконання модульної контрольної роботи №1, №2	15	15	-
Усього за модулем №1, №2	30	30	60
Семестровий екзамен	40		40
Усього за дисципліною	100		

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку (Додаток 3).

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Сума підсумкової семестрової модульної та екзаменаційної рейтингових оцінок, у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS (Додаток 5).

4.5. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.6. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				

Додаток 3

Відповідність оцінок у балах оцінкам за національною шкалою (рекомендовані значення)

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	14	15	
3	4	5	6	7	8	9	9-10	10-11	12-13	13-14	14-15	Відмінно
2,5	3	4	5	6	6-7	7-8	8	9	10-11	11-12	12-13	Добре
2	2,5	3	4	4-5	5	6	6-7	7-8	8-9	9-10	9-11	Задовільно
Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	
15-16	16-17	17-18	17-19	18-20	19-21	20-22	21-23	22-24	23-25	24-26	25-27	Відмінно
12-14	13-15	14-16	15-16	15-17	16-18	17-19	18-20	18-21	19-22	20-23	20-24	Добре
10-11	10-12	11-13	12-14	12-14	13-15	13-16	14-17	15-17	15-18	16-19	16-19	Задовільно
Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	
26-28	26-29	27-30	28-31	29-32	30-33	31-34	32-35	33-36	34-37	34-38	35-39	Відмінно
21-25	22-25	23-26	23-27	24-28	25-29	26-30	27-31	27-32	28-33	29-33	29-34	Добре
17-20	18-21	18-22	19-22	19-23	20-24	20-25	21-26	22-26	22-27	23-28	24-28	Задовільно
Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	
36-40	37-41	38-42	39-43	40-44	41-45	42-46	43-47	43-48	44-49	45-50	46-51	Відмінно
30-35	31-36	32-37	32-38	33-39	34-40	35-41	35-42	36-42	37-43	38-44	38-45	Добре
24-29	25-30	25-31	26-31	27-32	27-33	28-34	28-34	29-35	30-36	30-37	31-37	Задовільно
Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	
47-52	48-53	49-54	50-55	51-56	51-57	52-58	53-59	54-60	55-61	56-62	57-63	Відмінно
39-46	40-47	41-48	41-49	42-50	43-50	44-51	44-52	45-53	46-54	47-55	47-56	Добре
31-38	32-39	32-40	33-40	34-41	34-42	35-43	36-43	36-44	37-45	37-46	38-46	Задовільно
Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	
58-64	59-65	60-66	60-67	61-68	62-69	63-70	64-71	65-72	66-73	67-74	68-75	Відмінно
48-57	49-58	50-59	50-59	51-60	52-61	53-62	53-63	54-64	55-65	56-66	56-67	Добре
38-47	39-48	40-49	40-49	41-50	41-51	42-52	43-52	43-53	44-54	44-55	45-55	Задовільно
Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	
68-76	69-77	70-78	71-79	72-80	73-81	74-82	75-83	76-84	77-85	77-86	78-87	Відмінно
57-67	58-68	59-69	59-70	60-71	61-72	62-73	62-74	63-75	64-76	65-76	65-77	Добре
46-56	46-57	47-58	47-58	48-59	49-60	49-61	50-61	50-62	51-63	52-64	52-64	Задовільно

Відповідність підсумкової семестрової рейтингової оцінки в балах
оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)